

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

АР-м И ЛЫШЪХЬЭ ИЮФШИЭГЪУ ЗЭИУКИЭГЪУХЭР

Спортым гъэхъэгъэшхохэр щишыгъэх

**Адыгэ Республикэм и Лышхъхьэу ТхьакIущынэ
Аслъан СССР-м ыкIи Урысыем язаслуженнэ
тренерэу, спортымкIэ дунэе класс зыIэ мастерэу,
олимпийскэ чемпионэу Владимир Максимовыр
тыгъуасэ ригъэблэгъагъ.**

Гандболым хэхионыгэхэр
ышынхэмклэ республикэм ама-
лэу Іәкләлхэм, ашклә пшэ-
рыль шххалэхэм атегушыла-
гхэх. Іофхыабзэм хэлэжыагэх
министрэхэм я Кабинет хэт-
хэм ачышхэр, Адыгеим и
Къэралыгьо Совет — Хасэм
идепутаты Брыцу Рэмэзан,
АР-м и Лышхьхээр министрэ-

хэм я Кабинетрэ я Админист-
рация ипашэу Владислав Фе-
доровыр, Мыекьуапэ имэрэу
Александр Наролиныр, респуб-
ликэм физическэ культурэм-
клэ ыклі спортымклэ икоми-
тет итхьаматэ игуадзэу Джар-
мэкью Юсыф, Мыекьуапэ игандэ-
бол бзылэфыгьэ командэу
«АГУ-Адыфым» игенеральнэ

директорэу Цэй Аслъэнчэрые.

АР-м и Лышхъэ зэлукл-
гъум пэублэ псалъэ кыщи-
шызэ, спортсмен ыки тре-
нер цларыом шлуфэс гуыцлэ-
хэмкэ зыфигъэзагъ. Иццлугъ-
ом Мыекьюагъ шыпсэугъэ
Владимир Максимовыр Адыге-
им зэрэщальтэрэр, шхъэкла-
фэ зэрэфашырэр, спортым ащ
гъэхъагъэу чишыгъэхэм уары-
гухсон зэрэфаше республикэм
ипащэ кыхыхигъэщыгъ.

— Гандболыр лъэгэплэ ин-хэм нэзыгъэсыгъэхэм уащыщ, узэрешлэщтыгъэр, спортым

еппыхыкыу, екюпакыу, фыщы-
тыкыу фыуилагыр, непэ уилоф-
шэн зэрэбгыгысэр шысэте-
хып. О зыфэдэ кымыхыугэ
спортсменхэм ясатыр пытэу
үхэт, — кыулагы Тхыакыушынэ

Аслян. — Олимпиадэ джэ-
гунхэм теклоныгээр къащыдэ-
хыгь, тикъэралыгьо ихэшы-
кыгьэ командэхэр бгьэсагьэх,
ахэм хагъэунэфыкырэ чы-
плэхэр пчъагээрэ аубытыгьэх.
СССР-м ихэшыпыкыгьэ коман-
дэ ухэтэу ешлэгъу 172-мэ
уахэлэжьагь, къэлапчэм лэ-
гуаор гьогьогу 699-рэ дэб-
дагь, нэмькI гьэхьагъэу уилэр
бэдэд. ЫпэкIэ кыизэрэслагъэу,
а экIэмI тэ республикэм шы-
псэхэрэм тарэгущо. Узчыпсэ-
угъэ Мыекьуапэ зэрэпчымы-
гьушпэрэм, республикэм иганд-
болистхэм сыд фэдэрэ лъэ-
ныкъокIи уишлуагъэ кыизэрэб-
гьэкIырэм фэшI тыпфэрэз. О,
уилэпылэгьукIэ гандбол коман-
дэу «АГУ-Адыфым» гьэхьа-
гъэу илагъэхэм къафэдгъэзэ-
жыным тыщэгугьы. Спортым
хэхьоныгьэхэр ышынхэмкIэ,
тиспортсменхэр лъэгэлэ ин-
хэм анэсынхэмкIэ амалэу ти-
лэр экIэ тэ етхьыллэшт.

В. Максимовым ызыцигъэ-сэцтыгъэ Адыгэ республикэ СДЮШОР N 2-м ащ ыцIэ фау-сын гухэлъ зэряIэр АР-м и Лышхъхъэ кыIуагъ. Джащ фэдэу ТхакIушынэ Аслъан иуна-

шөклэ физическэ культурэм
ыкйи спортым хэхьоныгэхэр
ашлынхэм зилахьышлу хэлэ Вла-
димир Максимовым республи-
кэм итын анахь льялпэу меда-
лэу «Адыгеим и Щитхуэзехь»
зыфирлэрер фэгъэшшоагы.

Тишюлпыр гандболям зыщиушюмбгуным, хэхюныгэхэр ышлынхэм, командэу «АГУ-Адыифыр» дунэе лэаганлэхэм анэсыным Урысыем ыки Адыгеим язаслуженнэе тренерэу Джэнчэтэ Султан илахышхо зэрэхэлпыр зэлуклэгум кышыхагэхыг. Европэм ыки дунаим ячемпионкэхэр, Урысые зэнэкьокум тлогогогьо хагэуэфыкырэ чыплэр кышдызыхыгэ пшашэхэр ащыгэсагэх. Адыгеим испортсменки 4 Урысыем ихэшыпыкыгэ командэ хэтыг. Ашэн-хэбзэ шлагьохэр тапэки лыггэклогтэгэнхэ зэрэфакл АР-м и Лышхэхэ кылуаг.

— Гандболим уащытекло-
ным пае эклэмэ анахь шхьа-
лэу шытыр сэнаушыгъэ зыхэлъ
уиспортсменхэр бгъэхъазырын-
хэр ары. Адыгеим итренерхэм
лэпылэгъу сафэхъуным сыхъ-
хъазыр, ау спортым анахь мэхъ-
анэшхо шызыубытырэр угу
етыгъэу зыбгъэсэныр, текло-
ныгъэм уфэбэбэныр ары. Ащ
фэдэ еклопаклэм шылагъ кы-
зэритырэр сэ сшхьэклэ сы-
ушэтыгъэ. Спортым упылъышт-
мэ, гъэхъагъэхэр пшыштмэ,
джырэ уащтэм амалышлүхэр
чылэх, ау бгъэфедэн пае, —
кылылагъ Максимовым.

В. Максимовым джэрэ уах-тэм ыгъэсэрэ хульфыгъэ гандбол командэу «Чеховские медведи» зыфилорэм хэт спортсменхэм ацэккэ гандбол зэрешэхэрэ Изгуао АР-м и Лпышхъэ шлухъафтынэу кыфилыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО *Адам.*

Сурэтыр А. Гусевым тыри-
хыгь.

Нахь макIэ хьугъэх

Хэдынхэм афэгъхьыгъэ федеральнэ законом кызырэдилыгъэрэм тетэу, хэдынхэу мы илгъасым иЮныгъо мазэ шыгъэштхэм япэгъокIэу зы мандат хьурэ округэу Адыгеим иIэр нахь макIэ хьугъэ.

АР-м и Парламент изэхэ-сыгыюу гьэтхэлэ мазэм шыагьэм Кьэралыгы Советым — Хасэм идепутатхэм яхэдзынхэм афэгьэхыгыэ законом ащ епхыгыэ зэхьоклыныгыэ-хэр фэшлыгэнхэм фэгьэхыгыэ хэбзэгьэуцугьэр шаштагь. Нахьыпеклэ округхэр 27-рэ

хууцтыгэхэмэ, джы 25-рэ ашыгъ. Ащ елытыгъэуи Къэ-ралыгъо Советым — Хасэм идепутатхэм япчъагъи нахь маклэ хуушт. Джыдэдэм ахэр нэбгырэ 54-рэ мэхъухэмэ, лоныгъо мазэм хадзыштыр нэбгырэ 50.

Округхэр хэдзакюу субъек-

ТЫМ ИСЫМ ИПЧЬАГЭ ТЕЛЫТА-
ГЭУ АГЭЭСЫХ. ДЖЫ ЗЫ ОКРУГЫМ
НЭБГЫРЭ МИН 12 — 14 КЫ-
ЗЭЛЫУБУТЫНЗУ АШЛЫГ. ГУНА-
ПКЭХЭМ ЗЭХОКЛЫНГЭУ АФА-
ШЫГЭХЭР АРЫ ОКРУГХЭР НАХ
МАКЛЭ ХҮНХЭР КЫЗЫХЭКЫРЭРИ.
АР-М И КЪЭРАЛЫГЭ СОВЕТ —
ХАСЭМ ХЭБЗЭИХУХЬАНЫМКЛЭ,
НАСОСТЫМКЛЭ ЫКИ ЧЫПЛЭ ЗЫ-
ГЭЛОРЫШЛЭЖЫНЫМ ИЛОФХЭМКЛЭ
ИКОМИТЕТ ИТХАМАТЭ КЫЗЭРИ-
ЛУАГЭМКЛЭ, МЫЕКЬУАПЭРЭ МЫЕ-
КЬОПЭ РАЙОНЫМЭР ОКРУГЭУ ЯЛА-
ГЭХЭР АРЫ ЗЫРЫЗ ЗЫХАГЭ-

кльгээр. Арэу шьтми, участ-
ковэ хэдзэкло комиссиехэм
япчягэ зэрэ 264-у кьэнэ-
жыгь. АР-м хэдзынхэмклэ и
Гупчэ комиссие кьызэритырэм-
клэ, хэдзэклоу пстэумкли нэ-
бгырэ 339486-рэ республикэм
ис. Анахьыбэу зьдэсыр Мые-
кьуап, нэбгырэ 132291-рэ мэ-
ху. Зыхэдзэклохэр анахь ма-
клэр Адыгэкьал, нэбгырэ 11999-
рэ зэрэхьүрэр.

Джащ фэдэу политическэ партиу хэдзынхэм ахэлажэ-хэрэм процент анэхь маклэу рагъэкъун фаери 5-м къэсэу къелыхыгъ. Нахьыпэклэ ар процент 7 хъушхыгъ. Ащ ыпкэ кыпкыклэ Къэралыгъо Сове-

тым — Хасэм хэһашт партиехэри нахыбэ хуунхэ ыльэкышт. Блэкыгэ хэдзынхэм эклэмкн политическэ партиее 7 ахэлэжьэггаг. «Единэ Россиер», ЛДПР-р, «Справедливая Россия» зыфилорэр ыкн КПРФ-р ары проценти 7-нахь мымаклэу изыгэкжуи пхырыкыггагэхэр. Мыхэм аномыклэу джыри политическэ партиехэу «Яблоко», «Коммунисты России», «Родина» зыфилорэрэри мы ильэсым шылэшт хэдзынхэм ахэлэжьэнхэ зэралэкыштыр Парламенты икомитет ипачэ кыхигэшыг.

Пэшлорыгъэшъ мэкъэтыным хэлэжьэнхэу нэбгыри 6-мэ зарагъэтхыгъ

Къэралыгъо Думэм и депутатхэм яхэдзынкIэ федеральнэ партийнэ мэкъэтынэу шыIэщтым и Адыгъ республикэ зэхэщэкIо комитет изэхэсыгъо гъэтхэпэм и 29-м партией «Единэ Россием» и Тхьаматэу Д. А. Медведевым и Регион общественнэ приемнэ шыкIуагъ.

Пэшлорыгъэшъ голосованием изэхэщэкIэ «Единэ Россием» Темыр-Кавказ федеральнэ шьолъырымкIэ ыкIи АдыгеимкIэ и Федеральнэ уполномоченнэу, Къэралыгъо Думэм лъэпкъ IофхэмкIэ и Комитет и Тхьаматэу Гаджимет Сафаралиевымрэ партией и Регион къутамэ и секретарэу Iэцэ Мухьамэдрэ зэлукIэр зэращэгъ. Къэралыгъо Думэм и депутат апэрэ модельмкIэ пэшлорыгъэшъ голосованием зэрэкIоштыр къафилотагъ, Урысыем ищIыф лэпчъ участкэм къэкIонэу ыкIи ымакэ ытынэу фитыныгъэ зэриIэр къылуагъ. Парламентарием зэрэхигъэуэфы-

кIыгъэмкIэ, пэшлорыгъэшъ голосованием «Единэ Россием» апэрэ зэрэзыхищэрэр. Партией хэтхэри, хэмытхэри ащ кандидатэу хэлэжэнхэ альэкIышт. Мэлылфэгъум и 10-м нэс лъэу тхылъхэр алахытхы. Ащ къызэрилуагъэмкIэ, жьоныгуа-кIэм и 22-м ыуж я VII-рэ зэлугъэкIэгъумкIэ Къэралыгъо Думэм зэхьокIыныгъэ инхэр фэхуытхы.

Iэцэ Мухьамэд регион зэхэщэкIо комитетым хэтхэм ацIэ къырилуагъ. Ащ хэхагъэх «Единэ Россием», партией дезыгъаштэхэрэм я Совет, «Молодой Гвардией», нэмыкI общественнэ организациехэм

яллыкIохэр. Ащ ыуж Iофыгъо зэфэшъхьафхэм ахэлплагъэх. Анахь Iофыгъо шъхьалэу шытыгъэр пэшлорыгъэшъ голосованием хэлэжьэщтхэр тхыгъэнхэр ары.

ЗэкIэми зэдырагъаштэу МыекIопэ къэлэ Советым и депутатIумэ: къэлэ сымэдждэщым иврач шъхьалэ игуадзэу Еленэ Любченкэм, гурыт еджаплэу N 3-м идиректорэу Хьатэгъу Нелли, Адыгеим ибзылфыгъэхэм я Союз иправление итхьаматэу Светлана Дорошенкэм, кIэлэцIыкIу Iыгыплэу N 1-м ипашэу Светлана Папинам ащ фэдэ статус аратыгъ. Ахэм апэкIэ Адыгъ Республикэм псауныгъэр къэуху-мэгъэнымкIэ иминистрэу МэрэтыкIо Рустемрэ Адыгъ Республикэм физическэ культурэмрэ спортымрэкIэ и Комитет итхьаматэу ХьасанэкIо Муратрэ пэшлорыгъэшъ голосованием хэлэжьэнхэу атхыгъагъэх.

Шапхъэу пылхэр къафалотагъ

Урысые Федерацием и Президент иунашъо диштэу, коммерцием ыкIи правительствэм ямыпхыгъэ организациехэм проектнэ IофшIэнхэр агъэцэкIэнхэм ыкIи грантхэм афэгъэхьыгъэ зэнэкьокьухэм ахэлэжьэнхэм япхыгъэ Iофыгъохэм зашытегушыIэгъэхэ семинар мы мафэхэм онлайн шIыкIэм тетэу зэхащэгъ.

Урысыем иобществэу «ШIэныгъ» зыфилорэм грант программэхэмкIэ ипашэу Дмитрий Красновыр ары Iофтхьабзэм кIэщакIоу илагъэр.

Коммерцием ыкIи правительствэм ямыпхыгъэ общественнэ организациехэм республикэм шызэхашагъэхэри Iофтхьабзэм хэлэжьагъэх. ЯшIэныгъэхэм зашыхагъэхэщт онлайн семинарыр рамыгъажьэзэ АР-м и Общественнэ палатэ ипашэу Устэ Руслан къызэлукIагъэхэм шуфэс къарихыгъ. Мыщ фэдэ зэнэкьокьухэм чанэу ахэлэжьэхэмэ, ащ теклоныгъэ къащыдахымэ, агъэцэкIэрэ IофшIэным хэхьоныгъэхэр фашиныхэмкIэ мэхьэнэ ин зэриIэр къылуагъ.

Коммерцием ыкIи правительствэм ямыпхыгъэ организациехэм республикэм итхэм зэнэкьокьум теклоныгъэ пчъагъэрэ къыщыдахэу къыхэкIыгъ. 2013-рэ илъэсым организаци 7-у хэлэжьэгъагъэмэ ащыщэу 4-мэ грантхэр къахыгъагъ. ЗэкIэмкIи сомэ миллиони 4,5-рэ къатIупшыгъагъ. Цыфхэм социальнэ Iэпылэгъу ягъэгъотыгъэныр ары проектхэр нахьыбэмкIэ зыфэгъэхьыгъагъэхэр. Гушылэм пае, бзылфыгъэхэм я Союзэу республикэм шызэхашагъэм миллионрэ мин 200-рэ къафагъэшъуаши, Хьакурынэхьаблэ дэт интернатим чIэс кIэлэцIыкIухэу шыIэныгъэм чыплэ къин ригъэуцагъэхэм Iэпылэгъу афэхьыгъагъэх, джащ фэдэу жъэгъэузым цыфхэр шыухуымэгъэнхэм фэгъэхьыгъэ проектэу зэхашагъэми грант къылэжьыгъагъ.

КIэлэцIыкIу фонд зэфэшъхьафэу республикэм шызэхашагъэхэм, экологием, медицином,

шыIэныгъэм чыплэ къин ригъэуцагъэ цыфхэм, зянэ-зятэ зымылэж кIэлэцIыкIухэм Iэпылэгъу зэрафэхуытхэ ыкIи нэмыкI лъэныкIо зэфэшъхьафхэм афэгъэхьыгъэ проектхэр коммерцием ыкIи правительствэм ямыпхыгъэ организациехэм къыкIэлъыкIорэ илъэсхэми агъэхьазырыгъэх, ау теклоныгъэ къыдахыгъэп. ПсэупIэ-коммунальнэ хьызмэтым фэгъэхьыгъэуи бэ агъэхьазырырэр.

Нэужым УФ-м и Президент иунашъо диштэу, коммерцием ыкIи правительствэм ямыпхыгъэ организациехэм проект IофшIэнхэр агъэцэкIэнхэм пае ашIэн фэе шапхъэхэр къафалотагъ. Социальнэ мэхьанэ зилэ проектхэр зэрэбгъэхьазырыщтхэм, ахэм мэхьанэу ялэм, шуагъэу къапыкIырэм, джащ фэдэу проектым ибюджет зэрагъэпсыщтым ашагъэгъозагъэх. Зэнэкьокьум теклоныгъэ къыщыдэзыхыхэрэр къызэрэхахыхэрэм, ахэм нэужым Iоф зэрадашIэрэм, ахьщэр къазэрэратыщт шIыкIэм, ар зыпалуагъэхьан альэкIыщтым ыкIи нэмыкI лъэныкIохэм онлайн шIыкIэм тетэу шьолъыр зэфэшъхьафхэм яллыкIохэр ащагъэгъозагъэх.

Зэнэкьокьум хэлэжьэнхэм пае коммерцием ыкIи правительствэм ямыпхыгъэ организациехэм анахь макIэми илъэсрэ Iоф ашIэн фэе. Грантыр къаратыным пае организацие зэфэшъхьафхэр зэгохьанхэ альэкIы. УрысыемкIэ нибжьыкIэ, студенческэ отрядхэм, шIэныгъэм фэгъэхьыгъэ обществэхэм теклоныгъэ къыдахэу бэрэ къыхэкIы.

ПАТИКЪО Анет.

Зэхэщэгъэ бзэдждэшIэ купхэм ахэхьуагъ

Адыгъ Республикэм ихэбзэухуымэкIо къулыкьухэм япашэхэр зыхэлэжьэгъэхэ координационнэ зэхэсыгъо джырэблагъэ шыIагъ. Ар зэришагъ АР-м и прокурор шъхьалэу Василий Пословскэм.

Iофтхьабзэм хэлэжьагъэх АР-м хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ иминистрэу Александр Речицкэр, УФ-м шынэгъончъэнымкIэ федеральнэ къулыкьум и ГъэлорышIаплэу АР-м шыIэм ипашэу Олег Селезневыр, УФ-м и Следственнэ комитет иследственнэ ГъэлорышIаплэу Адыгеим шыIэм ипашэу Александр Глуценкэр, хьыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкьу АР-мкIэ и ГъэлорышIаплэу ипашэ игуадзэу Кьонэ Азэмаат, бзэдждэшIэхэм пшъэдэкIыж ягъэхьыгъэнымкIэ федеральнэ къулыкьум и ГъэлорышIаплэу Адыгэ Республикэм шыIэм ипашэу Сергей Клюй, нэмыкIхэри.

Зэхэсыгъом зышытегушыIэнхэу агъэнэфагъэр зы Iофыгу: зэхэщэгъэ бзэдждэшIэ купхэм ябэныгъэным ылъэныкьокIэ Адыгэ Республикэм ихэбзэ-

ухуымэкIо къулыкьухэм 2015-рэ илъэсым Iофэу ашлагъэм изэфэхьысыхыхэр.

— Криминальнэ, уголовнэ бзэдждэшIагъэхэр зезыхьэхэрэм нахьыбэрэмкIэ наркотикхэр ащэх, ахьщэ нэпцIхэр IуагъэкIых, къэралыгъо ыкIи муниципальнэ мылкъум алэ халъхэ, джащ фэдэу ашъхэ ифедэ епхыгъэ бзэдждэшIэгъэ зэмылэужыгъохэр зэрахьэх, — къылуагъ пэублэм Адыгэ Республикэм ипрокурорэу Василий Пословскэм.

Зэхэщэгъэ бзэдждэшIэ купхэм апэшIуеклогъэнымкIэ АР-м ихэбзэухуымэкIо къулыкьухэм игъэкIотыгъэ хэушъхьафыкIыгъэ Iофтхьабзэхэр зэрахьэх.

2015-рэ илъэсым республикэм ихэбзэухуымэкIо къулыкьухэм мыщ фэдэ купхэм бзэдждэшIэгъэ 33-рэ зэрахьагъэу

агъэуэфыгъ (2014-рэ илъэсым мыщ фэдэ иуахьтэ а пчъагъэр 18 хуытхыгъэ), нэбгырэ 34-мэ уголовнэ пшъэдэкIыж арагъэхьыгъ (2014-рэ илъэсым ахэм япчъагъэ 14 хуытхыгъэ), ахэм ащыщэу бзэдждэшIэгъы 6-р зэхэщэгъэ бзэдждэшIэ купхэм къапкырыкIыгъэх.

2015-рэ илъэсым нэбгырэ 27-мэ альэныкьокIэ къызэлухыгъэ уголовнэ Iоф 20-мэ Адыгэ Республикэм ихьыкумхэр ахэлплагъэх.

— Мы аужырэ илъэсхэм зэхэщэгъэ бзэдждэшIэ купхэм зэрахьэгъэ бзэдждэшIагъэхэм япчъагъэ хэлшыкIэу хэхьуагъ.

Ащ фэдэхэм шуагъэ къытэу апэшIуеклогъэнымкIэ гумэкIыгъу къэуцухэрэр ыкIи пэрыохуу къытфэхьухэрэр дэгъэзыжьыгъэнхэм фэшI къулыкьу зэфэшъхьафхэр зы унэшъо гъэнэфагъэм, зы еплъыкIэм тыкыфэклон фэе, — къылуагъ АР-м ипрокурор.

Зэхэсыгъом гумэкIыгъуу къышалэтыгъэхэм къапкырыкIызэ, зэхэщэгъэ бзэдждэшIэ купхэм апэшIуеклогъэнымкIэ хэбзэухуымэкIо къулыкьухэм шуагъэ къытэу ялофшIэн зэрэзэхашэн фаер пытагъэ хэлъэу къариуагъ В. Пословскэм.

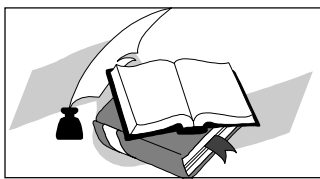
Ащ къызэрилуагъэмкIэ, мы

лъэныкьомкIэ уголовнэ ыкIи оперативнэ учетым ялофхэм къафэгъэзэжьыгъэн, оперативнэ-лпыхъун IофтхьабзэхэмкIэ гухэлъэу шыIэхэр лыгъэкIотэгъэнхэ, бзэдждэшIагъэхэр икьоу къыхэгъэщыгъэнхэ, зытефэхэрэм пшъэдэкIыж ягъэхьыгъэн фэе.

ХэбзэухуымэкIо къулыкьухэм хэуконыгъэу ашIыхэрэр дэгъэзыжьыгъэнхэм фэшI гъэлэшыгъэ шIыкIэм тетэу прокуратурэр альпылээн ыкIи ведомственнэ уплэкIунхэр зэхашэнхэ фаеу АР-м ипрокурор шъхьалэу А. Пословскэм зэхэхэм къыщылуагъ.

КИАРЭ Фатим.

ТхэкIо, публицист, общественнэ IофышIэ цIэрыIоу ХьашIуцIэ Мыхьамэт ыныбжь илъэс 70-рэ хьугъэ

ХьашIуцIэ Мыхьамэт Мусэбий ыкIор Бахьсан районымкIэ ЗейкIо кIуаджэ (ХьатIэхьушыкIуае) 1946-рэ илъэссым кIышыхьугъ. КIБКIУ-м иадыгэбзэ-урысыбзэ кIуатмэ кIыухыгъ. Гъэзетэу «Адыгэ псалъэм» иредактор шъхьаI, гъэзетхэу «Хэхэс адыгэхэр», «Нарт», «Хасэ» зыфиIохэрэри кIыдегъэ-кIых. Урысые Федерацием итхакIохэм, ижурналистхэм я Союз хэт. Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм и Апшъэрэ Совет инароднэ депутатэу (1990 — 1993-рэ илъэс-

хэм), Дунэ Адыгэ Хасэм иапэрэ вице-президентэу (2009 — 2012-рэ илъэс-хэм) щытыгъ. ШIэныгъэхэмкIэ Дунэ Адыгэ Академием ивице-президент, институтэу «Адыгская Энциклопедия» зыфиIорэм идиректор, 2000-рэ илъэссым кIыщегъэ-жъагъэу Къэбэртэе Адыгэ Хасэм итхьамат, Дунэ кавказоведческэ обществэм (США, Чикаго) хэт. ХьашIуцIэ Мыхьамэт Урысые Федерацием культурэмкIэ изаслуженнэ IофышI, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Адыгеим,

Къэрэщэе-Щэрджэсым язаслуженнэ журналист. Абхъазым иорденэу «Честь и Слава» зыфиIорэр, АР-м иапшъэрэ тынэу, медалэу «Адыгеим и Щытхьузехь», Дунэ адыгэ шIушIэ фондym ишIухьафтын кIыфагъэ-шъошагъэх. ХьашIуцIэр ШIДАА-м, Петровскэ Академием, творчествэмкIэ Дунэ академием ахэт, 2015-рэ илъэссым Урыс географиие обществэм хагъэхьагъ. Народнэ дипломат, США-м иштатэу Оклахомэ икIалэу Стиллутер ицIыф гъэ-шIуагъ.

СкIош ныбджэгъушIу

Шъэогъу дэгъу уиIэныр, ар уигъашIэ щыщыныр, уигушIуагъуи уигукъауи епхьылIэмэ, укIызыхышIыкIыныр, игукIэгъу фаби иджэнджэшыгъэ Iуши, иушгъый шъаби кIыпхэлъынхэр зымыуасэ щыIэп. Ащ фэдэ ныбджэгъу-шъэогъушIоу сийэмэ ХьашIуцIэ Мыхьамэт зэу ащыц.

Арырэ сэрырэ мазэм зэ тызэлумкIэу е тхьамафэм тIоцэ телефонкIэ тызэфытемыоу кIыхэкIырэп. ТызызэлукIэрэм е тызызэфытеорэм «сидэу дэгъуа непэ тызэрэзэрэлъэгъугъэр, умакъэ зэрэзэхэсхыгъэр скIош нахьыжышIу» кIысело, сипсауныгъэ, силофмэ кIакIэупчIэ, сэри скIош нахьыкIэ ипсауныгъэрэ иIофхэмрэ зэсэгъашIэ, кIыддэхьурэ щылэмэ, тызэфэгъушIо, тызэрэгъэгъушхо, тызыщыц адыгэмэ ятарихь блэкIыгъэ, янепэрэ шылакIэ, тыхэгъэгъу иIофыгъо зэфэ-шъхьафмэ татэгъушIэ, тIэкIэлъ сэнэхьатым кIызэрэхьэу ахэр нэмыкI цIыф лъэпкхэм зэрэхэтхьащт-зэрядгъэшIэщт шыкIэм теусэ.

Тэ тIуми тытхакIу, зы лъэпк

гурышэ-гупшысэ инхэм тызэлъаIыгъ, ау щытми, тэркIэ хэгъэгъу гупшысэр зэкIэми апшъ. ШыпкIэ, Мыхьамэт зы лъэныкIокIэ сэ сапэ ишъыгъ: ар непэкIэ зыпшъэ умыкIожьын журналистэу адыгэмэ кIахэкIыгъ. Къэбэртэе-Бэлъкъар республикэм кIышхыдэкIырэ гъэзетэу «Адыгэ псалъэм» иредактор шъхьаI. Адыгэ, Къэбэртэе-Бэлъкъар, Къэрэщэе-Щэрджэс республикишми, IэкIыб хэгъэгъу пчъагъэхэми ащыпсэурэ адыгэхэр гухэлъ дэгъухэмкIэ зэзыпхырэ, шIукIэ ялэпкышIэжь кIэзылэтырэ, ягупшысэ чыжъэу зыгъэплъэрэ общественнэ IофшIэкIошху, кIызэтынэкIыгъэ зэманым тщиэгъэгъушъэгъэ «интернационалист» гущыIэр джыдэдэм иIофшIэнхэм-

кIэ кIэзыгъэшъыпкIэжырэ интернационалист шъыпкIэ, адыгэгъэм, цIыфыгъэм, зэкIош-зэдэпсэуным, ахэмэ азыфагу дэль мамырым ылапсэ зыгъэпытэрэ, ар лъызгъэкIотэрэ цIыфышIу.

ХьашIуцIэ Мыхьамэтрэ сэрырэ тыхэгъэгъу ичIыплэ зэфэ-шъхьафмэ ащыпсэурэ адыгэ унагъомэ такIырыхьухьагъ. Чыплэ-чыгукIэ тызэпчыжъагъэми, тинахьыжмэ яегъэшIэрэ кIэныжь адыгэ щылэкIэ-псэукIэм тянэ-тятэмэ тыфапIугъ, IэкIэ мытхыгъэ адыгэгъэ-конституцием тилэжыгъ, кIэдгъэшIэгъэ илъэс пчъагъэхэми ащ тыщигъэлагъ, джыри тыщигъэлэнэу тыщэгъуы.

ХьашIуцIэ Мыхьамэт Къэбэртэе-Бэлъкъарым икIуаджэу ЗейкIо кIышыхьугъ, сэ Краснодар краим ит Шъхьащэ-фийжэ кIуаджэм сыкIыдэхьухьагъ. ТитIо нэлуасэ тызызэфэхьугъэр 1969-рэ илъэссыр ары. Сэ илъэс 37-рэ сыныбжыгъ, Мыхьамэт илъэс 15-кIэ сэц нахьы нахьыкIагъ. Зэ-

кIэми анахь гъэшIэгъоныр турист купым тызэдыхэтэу егъэ-зыгъэ-тхьамыкIагъокIэ зичIыналъэ зэрагъэбгынэгъэ адыгэ-мухьаджыркхэр зыщыпсэухэрэ Сирие хэгъэгъу ары апэрэу тызыщызэлукIагъэр. ПэшIорыгъэшъэу «гъэшIэгъоны» сэгъэлуагъэм лъапсэ имылэу щытэп: шъыпкIэр пIонэу хьумэ, джа адыгэ тхьамыкIэгъо тарихь блэкIыгъэу илъэсишъэрэ шъэныкIорэм кIехьэу зытешIагъэр арэу кIычIэкIын титIо тызэрэмышIэу тызэфэзыщагъэр, тиадыгэгъу гупшысэ-гумэкI нахь зэпэблагъэ зэфэзышыгъэр, ащ итео макъэ нахь чыжъэу зыгъэлугъэр.

Джы кIызнэсыгъэм, илъэс шъэныкIо фэдиз зытешIэжыгъэ уж, Сирием щытлэгъугъэ-гъэ адыгэхэр, ахэмэ язакIоп, арабхэри, курдхэри, нэмыкI цIыф лъэпкхэри арых, сынэгъу кIэтых, сщыгъупшэжыхэрэп. ЕгъэзыгъэкIэ Сирие хэгъэгъу чыжъэм ифэгъэ адыгэхэм ящылэкIэ-псэукIэ кIызэдгъэлъэгъу-нэу, нэлуасэ тафэхьунэу ары

тызыкIэкIуагъэр, тызыхьафэгъэр узиджагъо охьэ, тхьамыкIагъу: Израиль заокIэ зэлъиубытыгъэ Джолан Iуашьхьэу адыгэ чылэхэм зышъхьэ кIадэзыхыжыгъэхэ мухьаджыркхэм Дамаск, ащ пэгъунэгъу псэупIэ бгынэжыгъэхэм, псэолъэ ныкIошI зэфэшъхьафхэм тащалукIагъ, ятхьамыкIэгъо-гузэжыогъу тинэрылэгъу хьугъэ... Джыри гъэшIэгъоныр, непэ, 2016-рэ илъэссым, ислам хэгъэгукIэ зэджэжырэ ИГИЛ-р зэрыхьэгъэ, зыщызэорэ Сирие хэгъэгум джа дэдэри кIыщэхьэу... Ахэм ягугъэу мы сатырхэм кIащысымышIыгъэми хьуштыгъэ шъхьаекIэ, сыкIызтегушхыгъэ ХьашIуцIэ Мыхьамэт тхакIош, журналистышъ, ыгу ихьыкIырэмэ, игумэкI-еплIыкIэмэ, зэрэдунаеу зыгъэгъэрэ Iофыгъохэм ари зэрагъапэрэм сачыгъуа-зэшъ, икIэлэмыпэ кIычIэкIырэ лэжыгъэхэмкIэ Iофышхо зэришIэрэр, зэмыблэжъэу джыри тапэкIэ зэришIэщтыр, гупшысэшIумэ уакIыфэзгъэгъушхыщт, тиньыжыкIэхэр зыпIушты-зылэжышхыщт тхыль дэгъухэр зэри-тхышхытхэр, адыгэ, урыс, араб, тырку цIыф лъэпкхэм, нэмыкIхэм ямамыр зэфышхытыкIэ зэрэзэрипхышхытхэр, зэрэлыгъэкIотэщтыр шIошъхьуныгъэ ин фысIэу кIэсэлэ.

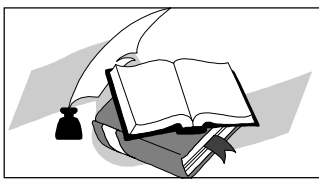
«ШIу зышIэрэм шIу фышхыль» алуагъ. ЦIыфым ишIушIагъэ зыфэдэр кIызэрэпшIэщтыр изэфагъэрэ исэнаушхыгъэрэ кIыз-фигъэфедэхэзэ, зыщыц цIыф лъэпкым е ихэгъэгъу фишIэгъэ Iофышхохэр ары. Джарэушхытэу зылэпкы, зыхэгъэгъу зышъхьамысыжъэу фэлэжъагъэмэ зэу ащыц ХьашIуцIэ Мыхьамэт. Арышъ, адыгэ журналистикэм, адыгэ литературэм яхьышъэ лъэуж дахэ кIыхэзгъэнэщтхэм ар сэ ахэсэлъытэ. Аушхытэу сэгъэлон IофшIагъэхэр игугъу рыпшынэу иI Мыхьамэт. ГушхыIэм пае, ащ икIэлэмыпэ кIычIэкIыгъэ тхыльхэу «Сигугъэ сикIошъожьыи», «Огу жъуагъо чылыгъэ жъуагъу», «Адыгэ мамлюкхэр», «Щикъуащ адыгэр дунайжыым», «ТекIонэжыым и Маф», «Лъэуж», «ХьамэчIым

Ныдэльфыбзэм фэгъэхьыгъэ пчыхьэзэхьэр кIуаджэу Кубэ щэкIо. 2004-рэ илъэс.

Сурэтым итхэр (джабгъумкIэ укIыкIэ): Чурей Алып, IутIыжь Борис, Охьутэ Александр, ХьашIуцIэ Мыхьамэт, Ацкъан Руслъан.

(ИкIэух я 4-рэ нэкIуб. ит).

Тхэкло, публицист, общественнэ юфышлэ цлэрылоу Хыашлуцлэ Мыхамэт ыныбжь илээс 70-рэ хыугъэ

Скъош ныбджэгъушлэ

(ИкIаух.

Я 3-рэ нэклуб. къыщегъэ).

жъуагъохэр щыкIыфых», нэмыкIхэри адыгабзэкIэ, «Синие горы Кавказа», «Одна судьба — одна дорога», «Юрий Темирканов», «Всадник чести», «День Победы», «Черкесы в Израиле», «Точка отсчета» зыфилоу урысыбзэкIэ къыдэкIыгъэхэр адыгэ литературэм ихъарзынэщ хэхагъэх. Мыхамэ адалоу Хыашлуцлэ Мыхамэт журналэу «Черкесский мир», зэхэугъоагъэу тхылъ шэныкIоу хъушт «Черкесика» зыфилоуэмэ якъыдэгъэкIын кIэщакло фэхъугъ. Къэспчъыгъэ тхылъхэр зикIэлэмпыл къыпкIыгъэхэ, гъэзетхэм, журнал-

фыкIынэу Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм щырахъухагъ, «Сыбзэ — сыпсэ, сидунай» зыфилоуэ фестивалым изэхэщэкIо куп иунэшъошI, республикэм щекIокIырэ юфыгъо пстэуми мыпшъыжъэу ахэлэжъэ, IэкIыб хэгъэгухэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэми ренэу ыналэ атет — ягушлуагъо аделэты, гузэжъогъу хэфагъэхэмэ Iэпылэгъу афэхъу, ягухэкI-гукIае адегощы.

Хыашлуцлэ Мыхамэт анахъ шлушлэгъэ инэу фэслэгъурэмэ ащыщ хэкужъым исхэр хэхэс адыгэмэ къахэкIыгъэ цIыф цлэрылохэм: къэралыгъо юфышлэхэм, дзэ пэщэшхохэм, шлэныгъэлэжъхэм, тхакIохэм, композиторхэм, артистхэм, спорт-

еслэгъулэгъэ хъугъэ-шлагъэхэмкIэ джы къэзгъэшъыпкъэжъыных. Мафэ горэм, бэ тешлагъ ар зыхъугъэм, телефонкIэ Мыхамэт къысфитео: «Иорданием щыпсэурэ Хъунэго Надия усэхэр зэритхырэм ушыгъуаза?» «Сыщыгъозэ къодыеп, Адыгэ хэкум къызэкIом, нэлусэ тызэфэхъугъ, иусэхэм сяджагъ, гъэшлэгъоных, адыгэ хэхэс гумэкIым зэредзэ».

«Ашыгъум Тыркум щыпсэурэ абдзэхэ ЕнэмыкIо Мэулид иусэу «Сыхэт сэ?» зыфилоуэм къэбэртэебзэ IуакIэм илээу сыккыпфеджэн, къедэлэу»: «Тырку шыналэм сыщыпсэумэ, Си лъэпкъышлэш «тырку», хъарапышIыр лъахэ схуэхъумэ, Сэ къысфIащ «хъарап». Щэхуу щылэм я нахъыкIэр Куэдрэ къызапэс. Псалъэу щылэм я нахъ жъагъуэр Сэ къызадз: «хэхэс». Сыщыпсэуми къэрал Iэджэм, сэ сыхъуащ хэкуншэ. Я дэ ди Тхэ, Хэку зымылэр сыту насыпыншэ!»

Етланэ, илээс заулэ тешлагъэу, адыгэ гупшысэмрэ адыгэ шлэжъымрэ ялофшлэкIо Хыашлуцлэ Мыхамэт IэкIыб хэгъэгубэмэ ащыпсэурэ усэкIо шэныкIорэ тIурэмэ атхыгъэхэр къыхеутых, ахэр дунаим тетэкъуагъэхэми, ятэжъмэ яхэкужъ кIэн зэрашымыгупшэрэр, ти Урысые Федерацие щызэхэщэгъэ республикищмэ агурэ анэгурэ къазэрэфэгъэзагъэр зымышлэрэмэ арегъашлэ, ащ фэдэ юфшлагъэхэмкIи нэмыкI зекIокIэ-гъэпсыкIэхэмкIи яадыгагъэ зыкырегъэлэты, зы лъэпкъ гъэнэфагъэкIэ дунаим тызэрэтетыр, сыдрэ юфыгъокIи ащ тилахышлу зэрэхэтшыхъэр.

Бицу Анатолэрэ Хыашлуцлэ Мыхамэтрэ Урысые Федерацие итхакIохэм я Союз иапэрэ секретарэу Игорь Лапиныр Щэджэм псыкIефэххэм адэжъ шагъэхъакIэ. 1999-рэ илээс.

рэр, зэрэдгъэбаирэр агурегаало.

Зытет шыпкъэр къэплонэу хъумэ, Хыашлуцлэ Мыхамэт адыгэ тарихым, адыгагъэм, цIыфыгъэ зэхэхэкIэ-зэхэтыкIэм хэшIыкI дэгъу афырил. Адыгэмэ язакъоп, ахэр зыщыпсэурэ хэгъэгухэм яхэбзэ-бзыпхэхэмкIи ухигъэукъоштэп, сыдрэ юфкIэ уеупчыгъэми, джэуап гъуазэ къыуитыжъышт. Ащ иакылрэ игупшысэрэ, игулытэрэ инэплэгъурэ бэмэ анэсы. Мысырым султIан шыхъугъэ адыгэ мамлюкхэм, Урысыем фэшлушлэгъэхэ адыгэ Черкасскэхэм къащегъэжъагъэу непэрэ адыгэ цIыф пэрытмэ ащыкIэкIыжъэу ясурэтхэр еугъоих, ацIэхэмрэ альэкъуацIэхэмрэ акIэхэжъыгъэу гъэзетмэ къарегъахъэх, тхылъхэм къадегъахъэх. Ясурэтхэр шымылэхэмэ, ежъ къызэрэщыху-къызэрэшлэшлуэу художникхэм афилуатэзэ, арегъэшIы, адыгэ тарихым ахэр нэпэеплъ щытфешых.

Ары, Хыашлуцлэ Мыхамэт игулытэ-сэнаушыгъэ гъунэнч. IэкIэлъ сэнэхъатым шыхэр пэчыжъэхэми, адыгэшхэм афэгъэхыгъэу еупчи, ацIэмэ, апыл къэбармэ ащыкIэкIыжъэу, сэмэркъэу тIэкли кIэпхъагъэу, къыпфилотэшт. Къэбар кIэклI щхэнхэми, мэкъэ зэблэхъу задишIызэ, якъэлотэн фэлэз. Дунэе Адыгэ (Черкес) Хасэм ипрезидентэу Сэхэркъо Хъаути типащэу мафиблым къехъу Тыркуем, Иорданием, Израиль тазыщэлэм, Хыашлуцлэ Мыхамэт дэсымышлэштыгъэу, гъэшлэгъон сшыхъоу шыгъуазэ сызфэхъугъэми джы игугъу къэсшын. Иордание, Израиль хэгъугу цыкIухэм зэщыгъо тащымыфзэзэ Тыркуем тыкIэкIуагъ. Тихэсэ юфыгъохэр Бурсэрэ Анкарау защытэхым, Истамбыл кIорэ гъогу кIыхъэм, километрэ шыхым къехъурэ гъо-

гум, Къушхъэ Догъан имашинэкIэ тыкIытехъагъ. Къэбар зэфэхъафмэ нэбгыриплIым татэгущылэзэ, сыхъатым къехъу тыкIэкIуагъэу Къушхъэ Догъан зэрэорэдыло дэгъур Сэхэркъо Хъаути ешлэти, рилуагъ: «Уиорэдмэ ащыщ горэм, Догъан, тегъэдэлэ, Мыхамэтрэ сэрэирэ тыкIыбдежъыун, ИсхъакIи дгъээщынэп». СыхъатныкIо пIалыи къэтымычыгъэу сызигъусэхэр зэрэорэдыло Iээхэр къызгурылуагъ, ау нибжы есымыпэсыгъэу орэдло Iазэм нахъ Iазэжъэу Хыашлуцлэ Мыхамэт къычIэкIыгъ. Ащ къыхидзэмэ, мыдритIур дежъуужызызэ, Хъаутирэ Догъанрэ къыхадзэмэ, Мыхамэт адежъуужызызэ, мэфэ гъогур псынклэу къызэпытчыгъ. Згъэшлэгъуагъэр Хыашлуцлэм есымылон слэжыгъэп: «Уорэдыло Iаз, Мыхамэт». «Ауштэу оломэ, сигуапэ, ау, сыгу кIео гори къыослон: къэшъуакIэ сшлэрэп». «Зы дагъо горэ уилэмэ, юфэп» — сэри скъош нахъыкIэ сесэмэркъэужыгъ.

Джащ фэдэу адыгэлI шыпкъ, цIыф гъэсагъ адыгэ лъэпкъым фэлэжъэрэ, адыгэ гупшысэр зылэтырэ, зиилээс 70-рэ зы-

Шъхафитыныгъэм исаугъэт дэжъ Мыхамэт сурэтыр щытырахыгъ. США, Нью-Йорк, 1988-рэ илээс.

фыхэдгъэунафыкIырэ Хыашлуцлэ Мыхамэт Мусэрбый ыкIор. Опсэу, отхэжъ, сикъош, псауныгъэ пытэ уерэл, уибэрэчэтыгъэ уиунагъо ерэлъ, уисабыймэ ахэрэлъ, джыри адыгэ шлэжъым зиужыжъынымкIэ гъэхъагъэ зэшлэпхэу узыщыпсэурэ-узыфэшлушлэрэ хэгъэгум ушынасыпышлонэу сыпфэлэло.

МЭЩБЭШIЭ Исхъакъ.
Адыгэ, Къэбэртэе-Бэлъкъар ыкIи Къэрэщэе-Щэрджэс республикэхэм янароднэ тхакIу.

ГухэкI нахъ мышIэми, Мыхамэт зышъхъащыт къалэр непэ щыIэжъэп. Сириер, Хъэлэб, 2001-рэ илээс.

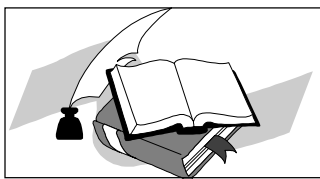
хэм якъыдэгъэкIын зигупшысэшлэмэ къахэкIыгъэ Хыашлуцлэ Мыхамэт общественнэ-политическэ юфшлэнэу непэ ылэжъырэри макIэп. Ар Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм и Адыгэ Хасэ итхъамат, Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм и Общественнэ палатэ, Дунэе Адыгэ (Черкес) Хасэм и Совет ахэт, Хыашлуцлэм ыпкъ къыкIыкIэ Адыгэм и Мафэ хагъэунэ-

сменхэм, сыд фэдэрэ лъэныкIо гъэзагъэми, нэлусэ зерафишлыгъэхэр. Ахэм апыл хышъэм икIэгъотыжъын, изэгъэу-лун, икIыхэутын ащ юфыбэ дишлагъ, охътаби тыригъэкIодагъ. Непэ къызнэсыгъэми IэкIыбым гъэхъагъэхэр щызышлыгъэ адыгэмэ альэхъу, ахэмэ афэгъэхыгъэуи кыхеуты.

Хыашлуцлэ Мыхамэт ехылагъэу къэсIуагъэхэр сшъхэкIэ

Иорданием хэхэрэ адыгэ къуаджэу Уадисир дэхэр. 1972-рэ илээс.

ТхэкӀо, публицист, общественнэ ӀофышӀэ цӀэрыӀоу ХьашӀуцӀэ Мыхьамэт ыныбжь илъэс 70-рэ хьугъэ

Гур маплъэ, нэр лъагъом рэкӀо

Илъэпкъ игумэкӀыгъо игумэкӀыгъу, игуузи игууз, жьыкоренэу езыхьыжъагъэм кыӀэкӀихьыжы шӀоигъоу лъэбанэ. Мо зы рэхьатыгъо горэ лъэпкъым иӀ-ным фэшӀ чыӀэ хьумэ, тыгъэ нэбзыйхэри кыгты-ригъэпсэштхь, фэбашэ хьумэ, чыгъ жьаум чӀищэшт, ешӀушӀэмэ едэхашӀэзэ ищыӀэныгъэ фигъэхьын, ищы-кӀагъэ хьумэ — фитын. Арэуштгъу сыкъызтегушчы-Ӏэрэр зӀлгъашӀэрэ журналистгъу, тхакӀоу ыкӀи общест-веннэ ӀофышӀэшхоу ХьашӀуцӀэ Мыхьамэт.

Гур маплъэ, нэр лъагъом рэ-кӀо. ӀэкӀыб къэралыгъомэ ары-тэкъухьагъэ хьугъэ тильэпкъэ-гъухэр зы чыӀпӀэ хьужьынхэр, заужьыжыныр, миллион пчъа-гъэмэ, сьд фэдэрэ хьазаб ащэ-чыгъэми, непи ательми, джыри агу агъэкӀодынэу зэрэщымытыр зэхьазыгъэшӀыкӀырэмэ ащыц ХьашӀуцӀэ Мыхьамэт. ӀэкӀыб хэ-гъэгъухэр кыкӀухьэзэ, адыгъу итэкъухьагъэхэр зэрипыхьэзэ, Советскэ Союзым илъэхъанэ кыщегъэжъагъэу а Ӏофыгъом дӀажагъэу зэрэпсэурэм тыщы-гъуаз. ӀэкӀыбым кыкӀыжыгъэ нэбгырэ ыкӀи унэгъо пчъагъэмэ ӀэпыӀэгъу афэхьугъ кыздагъэ-зэжыгъэ хэкужым хэгъозэ-жыынхэшь, псэукӀэшӀу ягъу хь-жыынхэм фищэхэзэ.

Мыхьамэт Къэбэртэе-Бэ-ль-

къар Республикэм илъэпкъ гъэ-зетгъу «Адыгэ псалъэм» ире-дактор шъхьалэу 1997-рэ илъэ-сым кыщегъэжъагъэу мӀа-жъэ. Лъэпкъ журналистикэр нахь лъэгэпӀэ инэу щыӀэхэм анэгъэ-сыгъэным, ныбжьыкӀэхэр а Ӏо-фыгъо шлагъом хэцгъэнхэм афэшӀ макӀэп ышӀагъэр ыкӀи непэ кызнэсыгъэм ышӀэрэр. Адыгэхэр кӀочӀаджэ зэрэмыхь-гъэхэр, ары пакӀошь, узэрыгъ-шо хьушт цыфхэмкӀэ тызэрэ-баир къаушыхьатгъу тильэпкъ ипэрытхэр игъэзет нэкӀубгъо-хэм арыкӀхэрэп. «Джаш фэдэ сэнэхьат щыӀ — хэгъэгур къэ-уухъумэныр» зэралуагъэр Хьа-шӀуцӀэм фэгъэхьыгъэмэ, «Джаш фэдэ сэнэхьат щыӀ — лъэ-пкъым уфӀэлжъэнэу» пӀон пӀэ-кӀышт. Адыгэ лъэпкъым ита-

рихь, инепэрэ щыӀаӀкӀэ, иду-нэезэхашӀэ афэгъэхьыгъэ тхы-гъэхэмкӀэ «Адыгэ псалъэр» бай. Мыхьамэт ыпкъынэ-лынэхэм, лъэу ильынтфэмэ арычъэрэм ахэлъ лъэпкъ шӀульэгъуныгъэр ары ащ фэдэ шыкӀэр гъэзе-тым ишапхъэ зыкӀэхьугъэр. Жур-налистым, тхакӀом, обществен-нэ ӀофышӀэшхом ищыӀэкӀэ-псэукӀ ар, идунай, исэнэхьат шъхьал.

Къэбэртэе-Бэ-лькъар, Къэрэ-щэе-Щэрджэс, Адыгэ респуб-ликэхэм ялъэпкъ гъэзетищгъу «Адыгэ псалъэм», «Черкес хэ-кум» ыкӀи «Адыгэ макъэм» язэ-хэт номерхэу илъэс 26-м къе-хьугъэу кыдэкӀырэмэ ятемэ-хэр нахьыбэрэмкӀэ зыгъэнафэ-рэр ХьашӀуцӀэр ары. Кавказ заом, адыгабзэм изэгъэшӀэн, тильэпкъэгъумэ хэкужым къа-гъэзэжыным ыкӀи хэгъэгъо-зэжыгъэнхэм афэгъэхьыгъэр, адыгэ быракъым, шъуашэм ыкӀи нэмыкӀыбгъу лъэпкъыр кызфэ-гъэушыгъэн фаехэмкӀэ дгъэхьа-зырырэ зэхэт номерхэр ащ кыпкъырэкӀых. Зы мафэм, зы темэм фэгъэхьыгъэ гъэзетхэр кызхэтэуытырэ ужым Налщык, Черкесскэ е Мыекъуапэ ты-щызэрэуэгъоих, тиӀофшӀагъэ уасэ

фэтэшӀыжы, гъэзетмэ ядэгъу-гъэ, щыкӀагъэу ялэхэм татэгъу-щыӀэ.

2007-рэ илъэсыр ары бэрэ зигугъу ашӀырэ адыгэлӀым апэ-рэу сызӀукӀэгъагъэр. Налщык щыкӀогъэ зэхыхьэм ащыгъум сыхэлэжъэгъагъ ыкӀи згъэшӀэ-гъогъагъэ илъэсыбэкӀэ сэц на-хьыж редакторыр дахэу кы-зэрэспэгъокӀыгъэр, шъхьэкӀафэ кызэрэспэфишыгъэр. А лъэхъа-ным апэрэ еплъыкӀэу фэсшы-гъагъэр зэрэтэрэзыгъэр нэужым бэрэ сыушэтэжыгъыгъ. ХьашӀуцӀэ Мыхьамэт акъылышхо, гъэсэ-ныгъэшхо зилэ цыф, бэ ышӀэ-рэр, бэ ыльэгъугъэр, сэмэркъэу-шхуи хэлъ. Цыфым ыгу хымы-гъэкӀэу рильэгъуӀэгъэ емыкӀур рӀон елъэкӀы.

Илъэс пчъагъэхэм къаӀоцӀ Мыхьамэт сыригъусэу зӀукӀэ-хэм, журналистикэм епхыгъэ фестивалхэм сахэлажъэу хьу-гъэ. Ары пӀпчъ тизэхэт номер-

хэм мэхъанэшхо зэрялэр, зӀпэ-лудзыгъэ хьугъэ республикэхэм ащыпсэурэ адыгэхэр зы лъэп-къым зэрэщыщхэр, зӀпхыныгъэу тилэр чӀэтынэ зэрэмыхьуштыр хегъэунэфыкӀы, джыдэдэми а Ӏоф шлагъом ильыгъэкӀотэн ына-Ӏэ тет. КъэбэртаекӀэ Зейкъо къуаджэ кыщыхьугъэ ХьашӀу-цӀэ Мыхьамэт адыгэ дунаим щызӀэлгъашӀагъ лъэпкъым илъа-гъо къэзыгъэнэфырэ жьуагъом фӀкӀоныр гухэлъэу хыхыгъа-гъэш, ащ фэшьыпкъэу фыщы-Ӏэш, ышъхьэ Ӏэтыгъэу адыгэмэ янасып къэсыным щӀэгъуышӀ!

Непэ, Мыхьамэт ыныбжь илъэс 70-рэ зыщыхьурэм сэ сшъхьэкӀи, сӀофшӀэгъухэм ацӀэ-кӀи сыфӀэлаӀо псауныгъэ пытэ иӀэнэу, ыкӀуачӀэ изэу илъэси-шъэм кыригъэхьэу кыгъэ-шӀэнэу!

ДЭРБЭ Тимур.

Гъэзетгъу «Адыгэ макъэм» иредактор шъхьал.

Тхьэр адыгэхэм къызэрэтфэуапсэгъэ цыф

Нэбгырэ пӀпчъ пшгъэ-рыль гъэнэфагъэ иӀэу
Тхьэм кыгъэхьэу
кысщэхьу. ХьашӀуцӀэ

Мыхьамэти ащ фэдэ пшгъэрыль иӀэу дунаим кы-техьуагъ. Адыгэ лъэпкъым зыригъэужьыжынынэу, ащ изэкъотныгъэ ыгъэпытэнэу, ихэку хэхьоныгъэ ригъэшӀынэу ар кыгъэхьугъ. НэмыкӀэу къӀпӀон хьумэ, Тхьэр адыгэхэм къазэрэфэуапсэгъэ цыф ар.

Мыхьамэт фэдэ цыф къэгъо-тыгъуай. ИдунэететикӀэ, игу-пшысакӀэ, Ӏофгъу зыфегъэрэр зэрэзэпигъэфэрэ шыкӀэм гур хагъахь. Художественнэ пса-лъэу купкӀышхо зилэри, анали-тикэ гупшысакӀэри кыфэт щы-мыӀэу зедэгъэлажъэх. Зыщи-щыкӀагъэм ахэр ӀупкӀэу, щэ-рыоу, екӀоу егъэфедэх.

Сьд фэдэрэ Ӏофи ыкӀэм нэ-сэу зэрэзэшӀуихьэрэм, ащ зэ-рэтэгъушхорэм ХьашӀуцӀэм уасэу фашӀырэр келэты. Ӏофгъу зы-пыльхэм уатэгъушӀэн зыхьукӀэ, тильэпкъкӀэ мэхъанэшхо зилэ, ньдӀэлъфыбзӀэкӀэ кыдэкӀырэ гъэ-зет закъор зэрэзэрихьэрэр зӀ-кӀэми апэ игъэшӀыпхъэу кыс-щэхьу. Мыхьамэт ыгурэ ыпсэрэ къарымыкӀыгъэ зы гушӀыи ащ итӀэпщтын. Лъэпкъым шӀульэгъу ныгъэшхоу фырилэр сьд фэдэ гушӀыӀаухыгъи лъапсэ фэхьэу сӀэлгытэ. Гъэзетеджэхэми ащ гу лъатагъ. Тиреспубликэ ис нэмыкӀ лъэпкъхэри гъэзетгъу «Адыгэ псалъэм» зэремыджэ-

хэрэр лъэшэу сигукъау. Сыда пӀомэ купкӀышхо зилэ тхыгъэ-хэу щысэ зытырахьыпхъэ цыф-хэм, десэ кызысахьыпхъэ Ӏо-фыгъохэм афэгъэхьыгъэхэр ащ бэрэ кьэхьэхэшь ары.

ХьашӀуцӀэ Мыхьамэт шӀэны-гъэхэмкӀэ Дунэе Адыгэ Акаде-мием ивице-президент. Ащ фэдэ ӀэнатӀэм ар фэгъэзэгъэныр къа-хэзылхьагъэр сэрэти, ацӀкӀэ зӀкӀэми кыздырагъэштагъ. Ар академик зыхьугъагъэр бэшагъэ. Мыхьамэт научнэ степенъ иӀэп, ау тэркӀэ степенъ пчъагъэ зилэ цыф ар. Сыда пӀомэ итхыгъэ-хэмрэ Ӏофгъу зэшӀуихьхэрэмрэ мэхъанэу ялэр къӀологъуай. Ви-це-президентым ипшъэрылхэм ащыц ӀэкӀыб къэралыгъохэм ащыпсэурэ ӀофышӀэхэр, шӀэны-гъэлэжъхэу Академием хэтхэр зӀпхыгъэнхэр, зӀлгыгъэлэсыгъэн-хэр. Ащ нахьы нахьышӀоу а Ӏофым пӀэлэшын ШӀДАА-м хэты-гъэп, ацӀкӀэ сыхэукъуагъэп. Зэ-рэдунэуеу щызӀэлгъашӀэрэ, лъытэ-ныгъэшхо зыфашӀырэ, лъэны-

къуабэхэмкӀэ гъэхьагъэхэр зилэ шӀэныгъэлэж цӀэрылӀохэр Ака-демием хэтых. Ахэр ащ къе-зыщӀэлагъэхэр Мыхьамэт ары. США-м, Тыркуем, Иорданием, Сирием, Абхъазым, Израиль, Испанием, Германием, Голлан-дием, Англиеи щыщхэу Ака-демием хэтхэр зэрэтшӀагъэхэр, ахэм зӀпхыныгъэ адытилэ зэ-рэхьугъэр ары зышӀушӀагъэр.

ШӀэныгъэ куу зэрэкӀольым, акъыл чан зэриӀэм нэмыкӀэу, Мыхьамэт цыф ӀушӀэи щыт. Ар кызщегъэрэр сэ дэгъоу сэшӀэ. Ятгъу Мусэбий илушы-гъэрэ иакъыл чаныгъэрэ Тхьэм Мыхьамэт кыхильхьажыгъэх.

Мыхьамэтрэ сэрэрыр Зей-къо къуаджэ тыкӀышӀыхьугъ. Илъэс зауӀэкӀэ сынахьыжъти, КъБКъУ-р кызысэуэх нэуж, Зей-къо гурыт еджапӀэм щезгъэ-джэнхэу сырагъэблэгъагъ хы-сапымкӀэ кӀэлэегъаджэ зэря-мыӀэм кыхьэкӀэу. Джашыгъум Мыхьамэти езгъэджагъэхэм къа-хэфагъ. Ащ щегъэжъагъэу чыӀпӀэ зэфэшъхьафхэм тащызэрихьы-лӀэзэ тыкӀырэкӀо. Гурыт еджа-пӀэм щезгъэджэхэзэ, кӀэлэ ны-бжьыкӀэм иӀэкӀоцӀ дунай зэрэ-баим, мурад гъэнэфагъэу зы-фигъэуцужырэ сьдигъуи кы-дэхьуным зэрэфэбанэрэм, твор-ческэ амалхэр зэрӀэкӀӀэлхэм гу алыстэгъагъ. Сыхэукъуагъэп ыкӀи. Гурыт еджапӀэр кыуки, университетым зычӀахьэм, ащ кыщыдэкӀырэ гъэзетым ире-

дактор шъхьалэу щытыгъ. Мы-хьамэт итворчествэ джаш кы-щегъэу пӀытэмэ хьушт.

Лъэныкъо зэфэшъхьафхэмкӀэ лажэхэрэм, Ӏофыбэ зэдэзы-фыхэрэм ХьашӀуцӀэр ащыц. Ышъхьэ закъоп ар зыфӀэпсэу-рэр, иунэгъо закъоп апэ ригъэ-шъырэр. Мыхьамэт лъэпкъылӀ шьыпкъэу, хэкупсэу щыт. Адыгэ лъэпкъым шӀульэгъушхо зэрэ-фырилэр ары ащ ыцӀэ шӀукӀэ зыкӀыралорэр. Лъэпкъым исыд фэдэрэ Ӏофыгъохэми зэрагъэ-гумэкӀырэ, игъэхьагъэхэм зэ-рагъэгъушӀорэр, ахэр ыгурэ ыпсэ-рӀэкӀэ зэрэзэхышӀэрэр умыгъэ-шӀэгъон пӀӀэкӀырэп.

НыбжьыкӀэхэм адыгабзэр алулэу кьэтэджынхэм, ньдӀэлъ-фыбзэр кызэтегъэнэжыгъэ-ным атегъэпсыхьэгъэ республи-кэ зэнэкъокъу-фестивалэу «Сы-бзэ — сыпсэ, сидунай» зыфи-лоу гъэзетгъу «Адыгэ псалъэм-рэ» КъБР-м гъэсэнэгъэмрэ шӀэ-ныгъэмрӀэкӀэ и Министерствэ-рэ зэхашӀэрэм ХьашӀуцӀэр лъэ-пкъым зэрэфышӀылэр къеушы-хьаты. Мыхьамэт игукъэкӀыкӀэ ШӀДАА-м изэфӀэс мээдгъу адыгэ-хэм адэжъ щызэхэтщегъагъ. Урысыем щыпсэурэ тильэпкъэ-гъухэм ньдӀэлъфыбзэр аӀӀӀэмы-зыжынымкӀэ, адыгэгъу аӀӀӀы-лэу ныбжьыкӀэхэр кьэтэджын-хэмкӀэ шӀэгъэн фаехэр ащ щит-хьухьэгъагъэх. Къэбэртэе Адыгэ Хасэм итхьаматгъу, ДАХ-м и Хэсашъхьэ илъэс 16 хьугъэу

хэтгъу, ШӀДАА-м ивице-прези-дентгъу ХьашӀуцӀэ Мыхьамэт мафэ къэс ащ фэдэ Ӏофыгъохэр зэрэфэх.

Цыфыгъэу хэлым укытегу-щылӀэн хьумэ, ащ нахь гукъа-бзэрэ псэ хьалӀэрэ зилэ сы-зэрэримышӀылагъэр къӀологъэн фае. Мыхьамэт шӀуугъуалӀэп, ежъ кыдэхьугъэм фэдэу нэмыкӀхэм ятекӀоныгъэхэм агъэгъушӀо. Адыгэ лъэпкъым кыхьэкӀыгъэ цыф цӀэрылӀохэм уасэ афэшӀыгъэныр, ацӀэ лъагъэу Ӏэтыгъэныр ащ шэн-хабзэу хэлхэм ащыц. Дири-жер цӀэрылӀоу Темыркъан Юрэ, тхэкӀо ӀӀпӀасэу МэщбэшӀэ Ис-хьакъ, сурэтышӀ цӀэрылӀохэу Къэрдэн (Шемакин) Михаил, КӀышъ Мухьадин, нэмыкӀхэри ащ ыгъэлэпӀагъэх, ящытхьу ылагъ.

ХьашӀуцӀэ Мыхьамэт цыфы-шӀу. Ащ ӀофшӀаӀкӀэ, идунэететы-кӀэ, цыфхэм зэрахэтым къе-гъэлгъагъо лъэпкъылӀым ыцӀэ тапӀэки шӀукӀэ зэрӀалоштыр, илъэси 100 текӀми зэрашымы-гъушӀэщтыр. Адыгэ лъэпкъыр зэригъэдахэрэм фэдэу Ӏоф дахэу кӀишынэу фэсӀо, ыкӀуа-чӀэ кыкӀимычэу Тхьэм бэрэ егъэпсау, егъэлажъ!

НЭФЫШЪ Адам.

ШӀэныгъэхэмкӀэ Дунэе Адыгэ Академием итхьамат, Уры-скэ Федерацием, Адыгеим, Къэбэртэе-Бэ-лькъарым, Къэ-рӀэщэ-Щэрджэсым наукэмкӀэ язаслуженнэ ӀофышӀ.

ГЪЭСЭНЫГЪЭ-ПШУНЫГЪЭМ ИЮФЫГЪОХЭР

Козэт къоджэ псэуплэм кълэцлыкы ыгыплэм зэрэдэмытыгъэм гумэ-кыгъохэр кыздихыштыгъэх. Ащ кыых-кыкы, къуаджэм дэт гурыт еджаплэм 2013-рэ ильэсым кълэцлыкы ыгыплэм кышцызлэуахыгъагъ.

Джы бэмышлэу кызылэуахыгъэ кълэцлыкы ыгыплэм мы мафэхэм тышылагъ. Ащ ипашэу Зеклогу Сусаннэ гушылэгу тыфэхугъ, ялофшэн зэрэзэхашэрэм тышигъэгъозагъ.

— Сабыим идунееплэмыкы, изэхашлэ кызылэуахыгъэр кълэцлыкы ыгыплэм ары плэми ухэукоштэп, — кылуатэ Сусаннэ. — Апэрэ шлэныгъэр ащ езыгъэгъотырэр кълэплур ары. Сабыйхэр шлу умылэ-гъоу, ахэм уафэмышагъэмэ уилофшэн зеришлэуашэу бгэ-цэклэн плэкыштытэп. Тикълэц-лыкылухэр зэрэдгъэгупсэфышт-хэм, яшыклагъэр зэрдгъэгъо-

тыштым апэрэ мафэм кышце-гъэжыагъэу тыналэ тет.

Кълэцлыкы ыгыплэм кышцызлэуахым нэбгырэ 34-рэ кы-кыуалэщтыгъэр, ахэр зы купым эдисыгъэх. Ау къоджэдэхэр нахыбэ зэрэхурэм, ащ шы-мыпсэуштыгъэ цыфхэр кызы-редэтыштыжыкырым кыыхэкы-кы, ильэс заулэклэ джыри зы куп кызылэуахын фаеу хыугъэ. 2015-рэ ильэсым юныгъо ма-зэм кълэцлыкы ыгыплэм нахь зырагъэушомбгугъ. Непэрэ мафэм ехыулэу ащ кълэцлыкы нэбгырэ 83-рэ члэс. Ахэм аныбжэ ильэситлэм кышце-гъэжыагъэу 7-м нэсы.

— Намыкы кълэцлыкы ы-гыплэхэм афэдэу, федераль-нэ кыралыгъо гъэсэнэгъэ стан-дартым тетэу юф тэшлэ. Са-быйхэм яцыкылугом кышце-гъэжыагъэу гулытэ ялэным, лэныкыо зэфэшхыафхэм хэ-шыкы афырлэным фагъасэх. Ахэм аныбжэ елытыгъэу ара-гъэшлэщтыр гъэшлэгъонэу, кы-фэпсынклэнэу, художественнэ шыклэм тетэу кълэплухэм агъ-псы. Нэрылэгу лэпылэгъухэр агъэфедэх. Апэрэ мафэм кы-шце-гъэжыагъэу сабыим ыбзэ кыплтэным тыдэлажэ. Тыкы-зыуцухэрэ дунаим идэхагъэ арагъэлэгъу, хэушхыафыкы-гъэ чыгу цыкылу тилэм кълэ-плухэр ягъусэхэу кыгъагъэхэр, хэтэрыкы зэфэшхыафхэр ха-гъэтлысхэх, псы аклаклэ. Еджа-клэрэ тхаклэрэ шлок имылэу ядгъэшлэнэу шэпхаклэхэм кы-дамылтытэрэми, сабыир гурыт еджаплэм ыгукы фэагъэ ху-нэу, шлогъэшлэгъонынэу тэплу, — ело Сусаннэ.

Кълэцлыкы ыгыплэм юф шызышлэхэрэм зэгурылонегъэ, зэзэгъыныгъэ азыфагу ильэу сабыйхэр агъасэх. Мафэ кыс кы горэ арагъэшлэнэу ахэр пы-лтых. Яцыкылугом кышце-гъэ-жыагъэу музыкэм, сурэтшыным ыкы нэмыкы лэныкыохэм хэ-шыкы афырлэу кыэтэджынхэм дэлажэх. Сэнауштыгъэ зыхэлэ сабыйхэр кыыхагъэщых, ялэп-лэсэнэгъэ хагъахы.

Адыгэхэм анэмыкы цыф лэпкыхэм, анахэу урысхэм кыахэкыгъэ сабыеу, члэсыр процент 65-рэ мэху. Зэгуры-лонегъэ ахэм азыфагу зери-лэыштым кълэплухэр пылтых. Зэфэдэу адыгабзэр зэрагъа-шлэ. Адыгабзэмкы кълэпэгъа-джэу Хыокло Майзэт ишып-кыу кълэцлыкылухэм юф адешлэ. Ахэр хигъэлажэхэзэ адыгэ-хэм якультурэ кызылотыкырэ юфтыабзэхэр ренэу афызэ-

хещэх. Адыгэ лэпкыым ишэн-хабзэхэр яцыкылугом кышце-гъэжыагъэу зэрахилхыащтым ыуж тит.

Мы кълэцлыкы ыгыплэм зы мэфэклэ шыхамыгъэунэфы-кыу теклырэлэ плэми ухэуко-нэп. Ильэсыкылэм фэгъэхыгъэ юфтыабзэу зэхашагъэм Ллыжэ Штыргыулымрэ Ос Пшашэм-рэ сабыйхэр агъээфыгъэх, шу-хыафтынхэр аратыгъэх. Джащ фэдэу Хэгъэгум иухумаглохэм я Мафэ, бзылфыгъэхэм я Дунэе Мафэ хагъэунэфыкы-гъэх. Теклоныгъэм и Мафэ зы-фагъэхызырынэу рагъэжэшт. Яцыкылугом кышце-гъэжыагъэу яхэгъэгъу шу арагъэлэгъу, Урысыем, Адыгейм, районым афэгъэхыгъэ ордэхэр, усэхэр кълэцлыкылухэм арагъашлэх, кы-бархэр кыафалатэх. Мэфэклэ пэпчэ кълэцлыкылухэм усэхэр, ордэхэр кыацалох, пшысэ цы-

кылухэм кыахэхыгъэ спектаклэ-хэр кыагъэлэагъох. Юфтыабзэ-хэм нахыжыхэр кыарагъэбла-гъэх, ясабыйхэм кыгъэлэгъо-нэу кыахыхэрэм ашлогъэшлэ-гъонэу ахэр яплых.

Кълэцлыкылухэм япсауныгъэ псыхэгъэным мэханэшхо ра-ты. Пчэдыжыкырэ зарядкэ ара-гъэшлы. Медицинэм илофышлэу Сапый Марыет мафэ кыс кълэ-цлыкылу кыацагъэхэм япса-уныгъэ изытет ыуплэкылуныр ипшэрылэ.

— Кълэцлыкылухэр дэгъоу мафэм плэ тэгъашхэх. Нахь шхыалэр шэджэгъуашхэр арыш, стырыпс, лым хэшлыкыгъэ шхы-ныгъом гарнир игъусэу ятэты. Джащ фэдэу пхэшхы-мышхыхэр, хэтэрыкыхэр ыкы лэшлы-лушлэхэр мафэм зэ яты-мытэу хурэп. Сабыибэ зэрыс унагъохэм кыарыкыхэрэм, сэ-кыатныгъэ зилэ ны-тыхэм яса-быйхэм фэгъэклотэныгъэхэр ялэх, — кытфелуатэ тигушы-лэгъу.

Тэхутэмыкыое район адми-нистрацием ипашэу Шхыэлэ-хыо Азмэт, Козэт къоджэ псэ-уплэм ипашэу Шэуджэн Сэ-фэр, Тэхутэмыкыое районым-кы депутатэу Хыокло Нухэ ыкы нэмыкыхэм яшлуагъэ ре-нэу кызырагъаглохэр Сусан-нэ кыыхыгъэщыгъ. Ахыщэ лэ-пылэгъоу кыаратырэм ишлуа-гъэкы зышхыдгъэуштытэ площад-кэр зэтырагъэлэпсыхыагъ, кълэ-цлыкылухэм яшыкыгъэшт лэмэ-псымэхэр зэрагъэгъотых. Ащкы ахэм лэшэу зэрафэрэзэхэр пащэм кыло.

ПАТЫКЪО Анет.

ГУМЭКЫГЪОМ ГЪОГУМ ТЫТЫРИЩАГЪ

Лэзаплэр зэфашлыжыштытэп

Теуцожэ районымкы кыуаджэу Пшыкыуыахыаблэ чылэшхон. Пэнэжыкыое чыплэ коеу зыхахэрэм илофышлэхэм кытатыгъэ тхыгъэм зэритымкы, унэгъо 83-рэ мэху, цыфэу дэсыр нэбгырэ 287-рэ.

Зигугъу кыэтшырэ псэуплэ цыкылу районим игупчэу Пэнэ-жыкыуае километрэ зыхылб горэмкы пэчыжэ. Краснодар псыубытылэу «лэрышыкыкы» эджагъэхэм ушхыарыплэмы кыалэм удаплэу кырыс. Ады-кы хурэябзэу псы. Тэуехыа-бли, Джэджэахыаблэ пэчыжэ-хэп. Мотор зэрыт кыуашомкы такыкы заулэклэ уанэсышт.

Ау ащ паеп тхыгъэр кыэд-гъэхызырынэр кызыыхыкыгъэр. Чылэ цыкылу зыфэдэр, зыдэ-шысыр шымыгуазэхэм ядгъэ-шлэныр ыкы а кыогъум кыос къоджэдэхэм ягумэклэу гъогу тытезышагъэм тигъээтэдэжхэр шыдгъэгъозэнхэу, тызлукагъэ-хэм, гушылэгъу кытфэхыугъэ-хэм кыталуагъэхэр ядгъэшлэ-нэу ары.

Пшыкыуыахыаблэ ильэс за-улэклэ узэклэлэбэжымэ, фельд-шер-мамыку лэзаплэр зычлэ-тышт вагон зэтэгъэпсыхыагъэ дагъэуцогъагъ. Къоджэдэхэми ягушлогъагъ, тэри гъээтэмы кыидгъэхыгъагъ.

Джы бэмышлэу нэбгырэ за-улэ кытэтэхыаушылаагъ. Зэ-клэми ягумэклэгоу зы — «Гъэ-рекло фельдшер-мамыку лэза-плэм ильэс пчэагъэрэ хыуп-хэу шылэжыгъэ Пшыпый Са-ниет ыныбжыкыкы пенсием нэ-сыгъэти, зыгъэпсэфынэу тлыс-жыкыгъэ. Ащ шыублагъэу мээитлу хыугъэш лэзаплэр егъэтыгъ, къоджэдэхэр гузэжыогъу чыплэ ифагъэх. Огулэкли медицинэ лэ-пылэгъу кыпфэхуни, таблеткэ горэ кыозытыни, лыдэклауер пфэзышыны шымылэу тыкынагъ. Ныбжыкыкыкы ялоф шхыафы, ахэм автомашинэхэр ялэх, зы-горэ ашлэн. Нэжы-лужхэр, зиза-кыохэр, амалынчэхэр сьдэу хыуштытэ? Сабыйхэри, бзыл-фыгъэ лэзырымыхыахэри юфы-шхо хэфагъэх», — ало ахэм.

Юфым лэапсэу илэр зэдгъэ-шлэнэу Пшыкыуыахыаблэ тынэ-сыгъ. Апэу тучаным тычлахы, лэзаплэу кыогъотым юф ешлэ-мэ зэдгъэшлэнэу тыкызырэ-кыуагъэр зятэлэм, нэбгырэ зы-тлушэу члэхэм фэмычэф хыа-

тэу «мэфэ заулэ хыугъэ пшэ-шэжыкы горэ кызырагъэ-кыуагъэр» кыталуагъ.

Ащ ыуж кыуаджэм иадми-нистраторэу Тхыаркыохыо Ас-лэан зылудгъэклагъ. Медпунк-тым ипэшагъэр зылуыкыжы-гъэм кышыублагъэу, мээитлу хыугъэу ар зэрегъэтыгъэр еж-хэми, къоджэдэхэми зэрягу-кыаом кыкылигъэтхыгъ. Кыа-гъэклауагъэу юф шылэу зыфа-логъэ пшэшэжыкыем нэлуасэ зыфэтшынэу лэзаплэм тылу-хыагъ. Пчэу егъэтыгъ. Мафэ-рэ фельдшер-мамыку пунктым юф зышылэрэ уахытэр зэрыт тхыпэ пкыжыгъэм тетхагъэм ерагъэу тыкыеджэ. «Сыхыатыр 8-м юфшлэныр регъажэ». Тэ тызлухыагъэр пчэдыжыкым сы-хыатыр 10-р ары.

Кыэтэгъэзэжы, хурэр зэд-гъэшлэнэу тучаным дэжэ цы-фыбэу кышызырэгъоигъэхэм такыкыжыкы, тыкызфэклауа-гъэр ятэлэ. «Бзылфыгъэ цы-кылу зэпкыадж. Симэджэщым члэгъолхыгъэнкы хыун», — зыгорэм кызырылуагъэр зэхэ-тэхы...

Пшыпый Саниет зыкылу-кыжыгъэм ушхыагъэу зэфэ-шхыафхэр илэхэу кыалоти, ащи зылудгъэклагъ.

— Мыекыуапэ дэт медучи-лицыр кыэсыуыгъ. Ильэс 40-рэ медсестрау юф шлэагъэ, — кылуатэ ащ. — Тэхутэ-мыкыое симэджэщым ильэс 20-рэ, Пэнэжыкыуае «илэпы-лэгъу псынкли» сащылэжыагъ. Апшэрэ катэгорие силэти со-мэ минипшылым нэсэу кызгъа-хыэщтыгъ.

Сызкылыкыжыгъэм зи ушхыагъу хэлэп, сыпшыгъ, чэчи мафи, оси, хыоти силэ-гъэп. Аужырэ ильэсыхым мед-пунктым сырипэшагъэш, ти-къоджэдэхэм сфэлэкыштыр афэсшлагъ, сафэрэз, ежхэми сыгу хагъэкыгъэп.

Сызкылыкыжыгъэр сыныбжы-кыугъ. Ятлонэрэмкы, сынысэ цыкылу юфышлэ дэклэгытэти, кълэ-цлыкылуитлоу кыпыфагъэхэм ялыгын сэ зафэгъэзагъ. Нэ-мыкы юф зи хэлэп.

Лэзаплэр зэтэгъэпсыхыагъ, пыбгъанэмэ кыэфэбэшт, юф пшлэштмэ ишыклагъэр зэкы члэт. Сикъоджэдэхэм уадэ-лэжыкыкы тхыагъо. Пшэшэ-жыкы горэ кыагъэклауагъэу алуа-гъэш сигуапэ. Нэужым Пэнэ-жыкыое чыплэ койм ипашэу Кушэу Аслэан зылудгъэклагъ. Етланэ кылух гушылэгъу зыды-тилэжыгъэр мылэкури, лэза-

плэри зэпхыгъэ Пэнэжыкыое симэджэщым иврач шхыа-лэу Акылэгъу Заур. Ар нэгъу-шлоу кытпэгъокыгъ, тиупчлэ-хэм яджэуапхэр кыаритыжы-зэ кытфилотыгъ.

— Пшыкыуыахыаблэ ФАП-м лутыгъэр пенсием кылуагъ, ты-фэрэз, — ело Заур. — Ащ ычылплэ идгъэхыащтыр тымы-гъотызэ охытэ тлэкы тлэкы-кыгъ. Тэшлэ, тафэгумэклэ кыо-джэдэхэм. Амал зэрилэклэ тфэлэкыштыр афэтэшлэ. Ма-рышлэ, Теуцожэ Фатимэ кыед-гъээзгъи юф шишлэнгоу дгъэ-кыуагъэ. Ау ащ кыкылырэлэ ты-рэхыатыгъэу. Тылэхэу дгъэ-кыошт медсестрам. Тхыамыкла-гъэр кадрэхэр зэрымкыуахэ-рэр ары. Тэ тирайон юф ша-шлэным ычылплэклэ Краснодар кыохэзэ медсестрау шэлажэх.

— Краснодар лэжапкырэ нахь шыбэн фае. Пшыкыуы-ахыаблэ кыорэм тхыапша кыы-гъэхыащтыр? — сеупчы си-гушылэгъу.

Сомэ мин 12-м нэс. Крас-нодар мин 18 — 20. Ары шхыае гъоугыкылэр. Мафэ кыс ащ уклогъ, укыэклогъын, кыи-нэу теплэгъоштыр, уиунагъо, уильфыгъэхэм уазэрэхэмы-сыштыр. Юфым узэгупшысэн хэлэ. Арышлэ, укызфэклогъэ юфми хэкыплэ кыфэдгъо-тышт. Пшыкыуыахыаблэ лэзаплэм юф ышлэшт.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

ЕМЫЖ МүсълымЭТ.

